

SINTAKTOSTILISTIČKI ASPEKT KARAKTERIZACIJE LIKOVA U DJELU MALI PRINC

Ivona Smolčić

Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik, Filozofski fakultet u Zagrebu

Sažetak

Rad se bavi problematikom sintaktostilističkog raslojavanja likova u djelu Mali Princ autora Antoina de Sainta-Exuperya, s ciljem utvrđivanja mogućnosti može li se isključivo jezičnim karakteristikama štoviše tipu korištenog diskurza odrediti koju društvenu skupinu određeni junak reprezentira. Također, fokus je interesa usmjeren i na pitanje je li moguće, promatranjem sintakse kojim se služi, prepoznati o kakvom je tipu karaktera riječ i odgovaraju li značajke istoga njegovu opisnom imenu. S obzirom na to da sintaktostilistika pretpostavlja proučavanje funkcionalno-stilske i ekspresivne markiranosti stilema, rad će se temeljiti na sintaktičkoj analizi, proširenoj uvidom u karakter pojedinog vršitelja radnje. Djelo Mali Princ (SAD, 1943) slijedi poetiku kasnog modernizma te je klasificirano kao suvremena bajka. Likovi su najčešće personificirani, a u skladu sa svojom funkcijom donose određene životne mudrosti i stoga zahtijevaju uzornoga recepijenta, koji će iste prepoznati i umijeti ih pretočiti u sfere vlastita postojanja. Rad se temelji na skupini likova koji svojim diskurzom najadekvatnije ovjeravaju početnu premisu.

Ključne riječi: Mali Princ, sintaktostilistika, diskurz, raslojavanje, funkcija

Uvod

Suvremene definicije stila mogu se objediniti jednom definicijom koja ističe da „stilom nazivamo aspekt iskazanog koji proizlazi iz izbora sredstava izraza određenog prirodom ili intencijama subjekta koje govori ili piše“ (Giraud, 1963: 82). Stil je naime svako odstupanje, u odnosu na neku normu, koje promatramo, mjerimo i interpretiramo. Tek je razvoj stilistike 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća uputio na konkretne zakonitosti, relevantne i za ine znanstvene discipline, stoga su se često smjenjivala dva pola – usmjerenost na stil književnoga djela i usmjerenost na neumjetničke tekstove, odnosno književna i lingvistička stilistika. Književna stilistika proučava metaforički,

zapravo metonimijski ustrojen književni korpus, dok potonja proučava privatni, javni, specijalizirani i multimedijalni diskurz (Kovačević, Badurina, 1999: 34). Moglo bi se zaključiti kako je stilistika često na sjecištu znanosti o jeziku i znanosti o književnosti (Molinie, 2002: 5). No, u posljednje se vrijeme, po tumačenju Katnić-Bakaršić, stilistika svevećma smatra lingvističkom disciplinom, pa bavljenje istom podrazumijeva relevantna znanja iz područja fonologije, leksikologije, morfologije, sintakse, lingvistike teksta, pragmalingvistike i semantike (Katnić-Bakaršić, 2007: 43). Sintaktička stilistika ispituje sve sintaktostileme te se, prema tradicionalnoj praksi, bavi ekspresivno-impresivnom vrijednosti.¹ Spomenuta se tradicionalna metoda naziva i „stilistikom izraza“ te pretpostavlja afektivne, voljne, estetske, didaktičke nijanse, koje nijansiraju nominalno značenje. Ujedno su činitelji osjećajnog, karakternog, društvenog, statusnog i inog koloriranja subjekta (osobe koja govori) ili pak odražavaju njegove namjere i impresije koje žele reprezentirati okolini (Giraud, 1964: 50). Stilistika se izraza nalazi na planu jezika, odnosno idioma te je deskriptivna i ovisna o semantici, odnosno proučavanju značenja. Funkcionalno-stilska metoda, odnosno genetička stilistika bavi se definiranjem specifičnih obilježja različitih izraznih sredstava u odnosu na pojedinca.² Sintaktostilistički je pristup književnome tekstu moguće predstaviti na više načina: detaljnim iznošenjem metodoloških načela, pojašnjavanjem izdvojenih načela ili analizom pojedinih segmenata koji opimjeruju postavljena metodološka načela, odnosno indirektno upućuju na metodologiju (Stolac, 2002: 5). Svoje istraživanje temeljim na posljednjoj mogućnosti.

Sintaktostilistička analiza likova

Mali Princ (1943) filozofski je roman za djecu autora Antoineta de Saint Exuperya, koji danas predstavlja jedan od najprevođenijih i najčitanijih djela francuske književnosti, koje je adaptirano radijskim predstavama, filmovima te kazališnim izvedbama diljem svijeta. Klasificirani pilot Saint-Exupery počeo ga je pisati 1940. nakon bijega iz Francuske u prvim godinama Drugog svjetskog rata, a radnju je smjestio u pustinju Saharu, dok se neki događaji odvijaju na rodnom planetu glavnog protagonista te na drugim planetima koje je posjetio na svojem putu prema Zemlji. Idejna misao djela pronosi stav kako su najvažnije stvari u životu one koje se ne mogu kupiti novcem, što ljudi trebaju shvaćati kako odrastaju i postaju mudriji, stoga se djelom na umjetnički

¹ Afektivni odnos prema predmetu suda, dok se prema funkcionalno-stilskoj metodi zadržava na diferencijaciji pojedinih stilova, podstilova i žanrova (Katnić-Bakaršić, 2007: 250).

² Naziva se još i kritikom stila te se veže za književnu kritiku (Giraud, 1964: 32).

način progovara o potrebi čovjeka za bliskošću, prijateljstvom i ljubavlju te se referira na važne probleme našeg vremena, poput osamljenosti, otuđenosti, nedostatku ljubavi i njezinu pronalasku, površnosti, želje za vlašću i dr. Autor je tako u fokus postavio ljudsku pohlepu i težnju za moću likova koji žive svatko na svojem planetu te im je važna samo vanjština, dok su ljubav, kao osnovni smisao života – izgubili. U tom kontekstu, glavni protagonist karakterizira odrasle kao uskogrudne, a suprotnost tome su djeca, koja dolaze do mudrosti otvorenošću i spremnošću na istraživanje svijeta oko i unutar sebe.

U sljedećem dijelu rada fokusirat ću se na sintaktička obilježja u kontekstu određivanja karakternih osobina pojedinoga lika u književnome djelu. Drugim riječima rečeno, nastojat će se ispitati odgovaraju li sintaktičke značajke diskurza pojedinog lika ujedno i značajkama njegova opisnog imena. Sintaktostilističkom analizom, odnosno proučavanjem funkcije stilske i ekspresivne markiranosti stilema, nastojat će se dokazati početna premisa, odnosno teza da je svaki od personificiranih likova obilježen diskurzom, koji je u skladu s njegovom funkcijom unutar umjetničkog polja. Stoga, u središnjem dijelu rada slijedi predstavljanje likova čiji su dijalozi ili unutrašnji monolozi adekvatni sintaktostilističkom promatranju s ciljem odgovora na pitanje navode li govorne sekvence ujedno i osobine dotičnog lika implicirane njegovim imenom.

Uobraženko

Uobraženko, koji svojom željom da mu se svi dive utjelovljuje taštinu, uvodi se u djelo iskazom: „Ah, evo mi jednog obožavatelja! – poviče Uobraženko izdaleka, čim vidi Maloga Princa“ (Exupery, 1981:40). Dakle, na samom početku razabiremo kako je vršitelj radnje u datom poglavlju, svojim diskurzom ovjerio pripadajuću mu funkciju, kao vlastito ime. Pozdravnim usklikom intenzivira svoje oduševljenje „obožavateljevim“ posjetom. On se ne zadržava mnogo na Prinčevim referencama, već uporno ističe svoju misao koja glasi: „A što treba učiniti da šešir padne? – upita ga Mali Princ. Ali Uobraženko ga nije čuo. Uobraženi uvijek čuju samo pohvale“ (ibid.) ili: „Ti mi se doista diviš?“ (ibid., 41), odnosno „Svejedno mi se divi!“ (ibid.). Kod Uobraženka frekventna je povratna zamjenica „meni/mi“, pa je potvrđen stav o usmjerenosti na sebe, kao i konstrukcija izrečena zamjenicom „ja“: „Diviti se znači priznati da sam ja najljepši, najbolje odjeven, najbogatiji i najpametniji čovjek na svome planetu“ (ibid.). Osim uočljive intencije centriranosti na sebe izrečene osobnom zamjenicom u prvom licu, rečenica sadrži još nekoliko sličnih implikacija, poput pridjeva izrečenih superlativom („najljepši“, „najbolje odjeven“, „najbogatiji“, „najpametniji“), što sugerira Uobraženkove sklonosti perfekcionizmu i želju za dominacijom (čemu je i naučen,

budući da živi sam na planetu). Također, posvojna zamjenica u sekvenci „svoje planetu“ ističe prisvajanje čitava planeta sebi, kao dodatan implikator svega dosad rečenog. Rečenice kojima se koristi nisu odveć razvedene niti njima nastoji išta upitati, odnosno upoznati svojega sugovornika. Također, primjetan je imperativni oblik kojim se obraća Princu riječima: „Priušti mi to zadovoljstvo! Divi mi se! Svejedno mi se divi!“ (ibid.). Sagledamo li pak Uobraženkov iskaz s aspekta ekspresivnosti i impresivnosti, razabiremo kako je riječ o emocionalno nezadovoljnom, prema temperamentu teškom čovjeku, koji je metafora egzistencijalno osamljenoga pojedinca, koji životnu radost pronalazi u okrilju sebe samog.³ Svoju karizmu izgrađuje njegujući duh posvemašnje superiornosti, čak i komunikacijskom distanciranošću. Ovjeravam tvrdnju Uobraženkovom konkluzijom, na Prinčevu opasku o tome kako nije ni čudo da je najpametniji i najljepši kad je jedini na svom planetu, riječima: „Priušti mi to zadovoljstvo. Svejedno mi se divi!“ (ibid.).

Pijanac

Paralela je o Pijancu, koji pije da zaboravi sramotu te predstavlja zatvoreni krug ovisnosti o porocima, iako vrlo sažeta, jezgrovita je i na jednostavan način oslikava smisao života čovjeka koji se predao poroku koji je posljedica njegova unutrašnjeg nezadovoljstva, što je verbalizirano sljedećim citatom: „Pijem. Da zaboravim. Da zaboravim što se stidim. Stidim se što pijem“ (ibid., 42). Sintaktički sagledano, Pijančev je govor okrnjen, mahom sveden na remu i sveden na eliptične rečenice poput primjera „Da zaboravim“, a što potvrđuje i odgovor: „Pijem“, koji potvrđuje agensovo svođenje situacije na jedan čin, izraženo prostim glagolskim predikatom, kojim se zadovoljava samo funkcija odgovora. Izjavnost rečenica dorađuje dojam kratkoće, kao i ekspresivnu neobojenost. Stoga, Pijanac nije raspljožen kreirati detaljnije jezične konstrukcije od predloženih, on diskurzom ovjerava svoju ispraznost, bizarnost funkcioniranja i potisnutost duševnih sfera u valovlju alkoholne rapsodije kojoj se predao. Svojim je izrazom, uspio zaokruženo oslikati unutarnje stanje svoje ličnosti, a spomenuta izražajna mu kompozicija simbolizira i zaokruženost stanja ovisnosti u kojem se našao.

³ Egzistencijalna osamljenost pojam je preuzet iz psihoterapije, a u književnosti se na nj pozivao Franz Kafka, govoreći o nemoći pojedinca da pronađe svoje mjesto u društvu te da odredi stav prema svijetu i religiji zbog košmarske vizije kojima je podložan.

Poslovni Čovjek

„Tri i dva su pet. Pet i sedam dvanaest. Dvanaest i tri petnaest. Petnaest i sedam dvadesetdva. Dvadesetdva i šest dvaedesetosam. Nemam ja vremena ponovno zapaliti. Dvadesetšest i pet je tridesetjedan. Uh! To je znači petstotinajedan milijun šeststotinadvadesetdviije tisućesedanstotinatridestjedan“ (ibid., 44). Predočeni način na koji se dotični lik uvodi u djelo najavljuje njegovu funkciju – onu čovjeka usredotočena na posao, odnosno na materijalizam. Njegov naziv – Poslovni Čovjek, reflektira osobine poput nedostatka vremena, materijalističke naravi i umne pozicioniranosti, a sam sebe predstavlja riječima: „Ja sam ozbiljan čovjek. Ja nemam vremena za sanjarenje“ (ibid., 45), potencirajući činjenicu zaokupljenosti materijalnim dobrima i marginalizaciju duhovnih sfera. No, kaže i kako posjeduje zvijezde jer ga to čini bogatim: „Njima upravljam i brojim ih, onda ih mogu staviti u banku. To znači da na komadić papira napišem broj mojih zvijezda. A zatim taj papirić zaključam u ladicu“ (ibid.). Poslovan Čovjek mahom se izražava izjavnim rečenicama, također samo odgovarajući na postavljena mu pitanja, no kod njega se time ovjerava nezainteresiranost za druge i usmjerenost ka cilju. On se pak ne koristi osobnom zamjenicom u prvom licu, što može upućivati na kolektivizaciju, aproksimativnoj filozofiji sagledavanja života kao mehanizma postojanja u skladu s utjelovljenjem konzumerizma koji utjelovljuje. Spomenuta tvrdnja kako Poslovnog Čovjeka posjedovanje zvijezda čini bogatim, ovjerava se isticanjem posvojnosti zamjenicom „mojih“ („zvijezda“) (ibid.), čime implicira kako ih smatra svojim, a upravo takva intenzivira se konotacija govornikove usmjerenosti k materiji, što je paralela na današnji konzumerizam koji toliko daleko korača u svojoj beskrupuloznosti da se privatiziraju čak i zvijezde, simbol beskonačnosti. On ne postavlja pitanja Princu, kao što to ovaj čini njemu, jer je jednostavno nezainteresiran za bilo kakve spoznaje, usmjeren na svoj cilj i siguran u njega. Svoju indiferentnost dokazuje sveučma izjavnim rečenicama, poput: „Kroz pedesetčetiri godine, koliko živim na ovom planetu, uznemirili su me samo triput. Prvi put to bijaše pred dvadesetdviije godine (...) (Exupery, 1981: 46) u kojima se javlja aorist – bijaše“ (Exupery, 1981:46). Pored svega navedenog valja istaći i pojavu parcelacije⁴ koja je relevantna i s aspekta ekspresivne sintakse, a u kontekstu junakova iskaza ovjerava već spomenutu mu samodostatnost i poslovnu zaokupljenost, primjerice: „Tri i dva su pet. Pet i sedam dvanaest. Dvanaest i tri petnaest. Petnaest i sedam dvadesetdva.. Dvadesetdva i šest dvaedesetosam“ (ibid., 44) ili pak: „Premalo se krećem. Nemam vremena za šetnju. Ja sam ozbiljan čovjek“ (ibid.). Promatrajući ine ekspresivne elemente, uočavamo i kako se agens ne služi odveć razvedenim rečeničnim konstrukcijama, on je strogo usredo-

⁴ Parcelacija podrazumijeva realizaciju jedne rečenice u sklopu više tekstovnih jedinica ili jednog iskaza u nizu izdvojenih segmenata međusobno odvojenih točkom (Katnić-Bakaršić, 2007: 255).

točan na ono što će reći iako se njegova jezgrovitost distingvira od nedorečenosti Pijanca jer je pobuđena drugim razlozima. Paralelu s Pijancem aktualizira i Mali Princ riječima: „Ovaj ovdje rasuđuje pomalo kao onaj moj Pijanac“ (ibid.). No, on nema vremena baviti se duhovnim pitanjima, čak nema vremena ni razgovarati. Usmjeren je na sebe, siguran u svoju moć i ispravnost postupaka i pomalo izruguje svoje neistomišljenike, poput: „Ništa, posjedujem ih. (...) –To me čini bogatim. (...) – Da, kupujem druge zvijezde ako ih tko nađe. (...) –Ne znam. Ničije.“ (ibid., 47). Prethodne rečenice sadrže natruhe personifikacije zvijezda jer se činjenica posjedovanja može interpretirati u kontekstu današnjega međuljudskog odnosa, pa je svrha spomenute stilske figure izrugivati modernoga čovjeka. S obzirom na sve navedeno, lik je Poslovnog Čovjeka moguće protumačiti kao svojevrsnu referencu na kafkijansku poetiku egzistencijalne osamljenosti i društvenog klimaksa.

Ruža

„Ah, tek sam se probudila... Oprostite, molim vas... Još sam sva raščupana... Kako ste lijepi! Zar ne? Rodila sam se u istom trenu kad i sunce...“ (ibid., 27) Predočenim nedovršenim rečeničnim konstrukcijama (trotočke kao dočetak rečenice) odaju se Ružine intencije za neizvjesnosti čime se ovjerava stav o njoj kao o zavodljivoj i nepovjerljivoj biću. Ruža također utjelovljuje ljepotu i taštinu, zahtjevnost i kompleksnost, ali i jedinstvenost radi svoje ljubavi pa simbolizira ljubav i njezinu složenost te važnost emotivne povezanosti. U njezinu slučaju praksa konstruiranja nedovršenih rečeničnih izraza ujedno sugovorniku sugerira propitkivanje. Malome se Princu obraća persirajući mu, što potvrđuje njezinu finoću, eleganciju njenog čitava postojanja, ali i svojevrsnu zadržku prikazanu već na razini komunikacije u rečenici: „Oprostite, molim vas. ili - Budite tako dobri i mislite na mene!“ (ibid., 28). Potonja rečenica otkriva i imperativni glagolski oblik, što ocrtava subjektovu vlastoljubivost: „Mislite na mene!“ (ibid.), čime se pridaje svojevrsan kolorit opisa, stereotipno shvaćeno, u maniri ženskoga spola. Primjećujemo i uzdah „ah“, (ibid., 27) kojim se naglašava njezina teatralnost potaknuta negodovanjem poradi inkomodiranja procesom buđenja. Prema svemu navedenom, stil Ružina jezika, za razliku od nekih odsad predstavljenih, oplemenjen je nešto biranijim stilom, uzletom elegancije i mističnosti te sugerira izvjesne dobrim odgojem usvojene manire, kojima sugovorniku pridaje određenu pažnju dakle svjesna je njegove prisutnosti za razliku od primjerice Poslovnog Čovjeka ili Pijanca. Dokaz je rečenica: „Kod vas je vrlo hladno...“ (ibid., 28). Razmatrajući semantičku sastavnicu diskurza, pronalazi se podosta prostora književnim interpretacijama karaktera lika, koja ne skriva uobraženost niti sklonosti k lijepom izgledu i primanju komplime-

nata. Također, smatra se vrjednijom od ostalih, uspoređujući svoje rođenje sa sunčevim, dakle tendiranje k astralnim visinama zamjetno je u kontekstu samohvale, što svakako sugerira izvjesnu oholost: „Kako ste lijepi! – Zar ne? umiljato odvrati Ruža. A rođena sam u istom trenu kad i sunce“ (ibid., 32). Oholost oslikava i odbijanjem komunikacije s Princem kada ju on konačno pozdravlja: „Zbogom – dobaci Ruži. Ali ona ne odgovori. Zbogom – ponovi on. Ruža se nakašlje, ali ne zbog prehlade“ (ibid., 33). Dokazuje i izvjesnu razinu samosvijesti i osjećaja svrhovitosti svojega postojanja, upozorivši Princa: „Nisam ja trava... Ne bojim se tigrova, bojim se propuha.... Navečer ćete me staviti pod stakleno zvono. Kod vas je vrlo hladno. Tamo odakle ja dolazim.“ (ibid., 29). Princ zaključuje o Ružinoj teškoj naravi promatrajući semantički sloj njezina iskaza: „Boji se propuha... To je nezgodno za biljku. – Pomisli Mali Princ. – Ova ruža ima tešku narav“ (ibid., 31). No, Ruža je i vrlo ponosna, što ovjerava u trenutku rastanka od Princa: „Bila sam glupa – najzad izusti. Oprosti mi! Nemoj toliko odugovlačiti, nesnosno je. Odlučio si otići. Pa idi!“ (ibid., 35). Primjetno je kako je Ruža, iako je pokazala određene nedostatke svojega karaktera, ipak zadržala izvjesnu dozu moralnosti i dostojanstva, kojom se u potpunosti oslikava narav mistične, zavodljive, ali i odlučne i hrabre žene, čime je otvorena interpretativna mogućnost reminiscencije na arhetipsko poimanje žene kao grešnog, zavodljivog i proturječnog bića, koje svojim nježnostima zaodijeva svoju iskonsku prirodu.

Trgovac

Trgovac najnovijim tabletama za navodno gašenje žeđi unosi u djelo specifičnost reklamnog diskursa. Čitava se njegova komunikacija svodi na tipičnu marketinšku propagandu: „Zašto to prodaješ? – upita ga Mali Princ. – To je velika ušteda vremena – prihvati trgovac. Stručnjaci su izračunali. Zaštedi se pedeset tri minute u tjednu“ (ibid., 75). Trgovčev govor slijedi tipičnu reklamnu strukturu, određenu funkcionalnom stilistikom (Katnić-Bakaršić, 2007: 177) – povezivanje proizvoda s pozitivnim karakteristikama i stvaranja, za kupovinu, stimulirajućega konteksta. Također, zasnovana je na informacijskoj pretpostavci da će više pažnje privući prekrši li što više stečenih komunikacijskih normi (ibid.). U datom se primjeru norma krši u maniri odstupanja od retoričkih očekivanja, dakle u svom verbalnom segmentu odstupa od predvidljivog, što znači – iako je proizvod najavljivan kao senzacija, razabiremo kako se ipak razilazi od naših očekivanja u koja nas se na početku nastojalo ubijediti. Diskurs sadrži referencijalnu funkciju koja nas upućuje na sam opis proizvoda koji se reklamira: „Trgovac sam s najnovijim tabletama za gašenje žeđi. Progutaš jednu na tjedan i prestaneš žeđati“ (Exupery, 1981: 53), kojoj slijedi ekspresivna, kojom nam se odašilju

poruke subjektivnih stavova i emocija: „To je velika ušteda vremena. Stručnjaci su izračunali“ (ibid., 54). Trgovčev iskaz odgovara uzusima diskursa medija s kojima se svakodnevno susrećemo te ga percipiramo kao jednom od svima bliskih osoba.

Zmija

Zmija, arhetipski poimana kao grešno i zlo biće, i u okviru je djela utjelovljenje smrti te je upućena u sve tajne života, a spoznajom mudrosti sposobna je s čovječanstva otkrivati veo tajnovitosti, što iskazuje riječima: „Čovjek je osamljen i među ljudima“ (ibid., 33) ili pak: „Čudna si ti životinja – najzad joj dobaci – tanka kao prst. – A ipak sam moćnija od kraljevskog prsta – reče zmija. – Nisi ti tako moćna... nemaš čak ni noge... a ne možeš ni putovati... – Koga ja dotaknem, taj se vraća u zemlju iz koje je došao – nadoda ona. – Ali ti si čist i dolaziš za zvijezde...“ (ibid., 34). Zmijino je izražavanje obilježeno zagonetnošću koju svojim izrazima neprestano implicira, primjeric: „Zašto uvijek govoriš u zagonetkama? Ja ih sve rješavam – reče Zmija“ (ibid., 57). Nadalje, čitav je govor podosta inspirativan, poput iskaza: „Mogu te odnijeti dalje nego brod“ (ibid., 34). Također, u jednom svojem iskazu Zmija se Princu obraća načinom referirajućim na gnomski diskurs:⁵ „Čovjek je osamljen među ljudima“ (ibid., 55). Upravo taj segment implicira duhovnu prisutnost pripovjedačeve instancije jer referiranjem i upućivanjem na određene životne mudrosti recepijenti postaju nominalnim adresatom, dok je Mali Princ sredstvo uspostavljanja dijaloga potrebnim verbalizaciji građe koja se iznosi. Izvjesna je i pojava gradacije kojom se Zmija koristi, poput: „Mogu te odnijeti dalje nego brod – reče zmija“ (ibid., 34). Valja uočiti i da Zmija, poput Ruže, dočetnom trotočkom u rečenici nepotpuno verbalizira svoje refleksivne forme, poput: „Ali ti si čist i dolaziš za zvijezde...“ (ibid.), čime ne samo da nije dovršila svoju rečenicu, već je Malome Princu ostavila prostora za preispitivanje svoje iskonske čistoće koju verbalno naizgled neupitno propagira.

Kralj

Kraljev diskurs implicira aristokratsko podrijetlo samog agensa. On se pridržava pravila, voli zapovijedati, ponosan je, drži do svojeg ugleda i ne podnosi neposlušnost,

⁵ Gnom se izvorno odnosi na izreku, pouku, pravilo ili načelo sažeto u kratkoj proznoj ili metričkoj formi. Zdenko Škreb predložio je gnomu kao termin za književne mikrostrukture, poslovice, zagonetke, epigrame i aforizme važne za pojedinca i čitavu zajednicu (usp. Škreb, 2000: 269).

pa u djelu simbolizira ljudsku želju za moći. Primjerice: „Dvorska pravila ponašanja zabranjuju zijevanje u kraljevoj prisutnosti – napomene vladar. (...) Zabranjujem ti zijevati! – Ne mogu se suspregnuti – zbunjeno će Mali Princ. – Dugo sam putovao, a nisam spavao... – Onda ti naređujem da zijevaš – prihvati kralj. – Već godinama nisam nikoga vidio zijevati. Zijevanje je za mene rijetkost. Hajde! Zijevni! To je naredba! – Sad sam se uplašio... ne mogu više... – zajapuri se Mali Princ. – Hm! Hm! – promrsi kralj. – Onda ti... naređujem da malo zijevaš, a malo... Mrmljao je nešto očito uzrujan“ (ibid., 37). Ipak, u Kraljevu se govoru iščitavaju osjećaji usamljenosti i tuge. On naime živi na planetu gdje nema komu zapovijedati, što i ovjerava postupnim prilagodavanjem Prinčevoj situaciji. Konstantnim isticanjem svojega položaja, kralj zapravo sama sebe uvjerava kako je moćan – što je činjenica nedovoljne sigurnosti u sebe, što je zaočjenio plaštem vladara. Naredbe izdaje koristeći se imperativnim glagolskim oblicima poput: „Zijevni“ (ibid.) ili sintagmom „Naređujem ti da...“ (ibid.). Brojne su usklične rečenice, poput: „Zabranjujem ti zijevati! Hajde! Zijevni! To je naredba!“ (ibid., 38). Također, uzvici poput „Hm“ (ibid., 37) dočetine trotočke u već citiranoj rečenici, nakon početnih pretežno uskličnih formi, sugeriraju očitu unutrašnju transformaciju koja se manifestira verbalnim sredstvima. U trenucima očaja, kada Mali Princ želi otići, Kralj napokon samo izgovara „Nemoj“ (ibid., 38) Izostavljanjem uskličnika, odnosno izjavnošću rečenice, otklanja se od dotadašnjega imperativnog stila i zauzima postaje onaj koji „moli“. Dakle lik je Kralja zasigurno ponajbolji primjer kako se stilskim sintaktičkim sredstvima može slijediti put književnoga razvoja, odnosno svojevrnsne transformacije vršitelja radnje.

Zaključak

Nakon provedene analize može se zaključiti da je autor jezičnim karakteristikama, koje obilježavaju svakog od prikazanih likova, zadovoljio pojedinačnu funkcionalnu im svrhovitost koju zauzimalju svojom pojavom u djelu. Moglo bi se reći kako je evidentna prstenasta putanja svakog aktera – jezikom se ovjerava društvena pripadnost, osobine ličnosti i ujedno funkcija protagonista, što je, na koncu, ovjereno i samim ilustrativnim nazivom svakog ponaosob. Dakle, ne samo da ih je moguće individualno okarakterizirati nego promatrajući iskaze moguće ih je distingvirati po skupinama tipova. Drugim riječima rečeno, likovi poput Kralja, Uobraženka i Poslovnog Čovjeka svojim imperativnim glagolskim oblicima, parcelacijama, usmjerenošću na sebe i inim spomenutim segmentima komunikacije, verbalnim putem upućuju na svoju superiornost, što nas dovodi do zaključka kako čeznu za svojevrnsnom moći, no nastoje je ostvariti pogrešnim načinom kojim oslikavaju svoju unutrašnju ispraznost. Dok se

primjerice, Lisica i Zmija izražavaju u mnogočemu odmjerenoj maniri, zadovoljavajući uvjete dobrog odgoja, no semantički promatrano, ne izostaje tendencija za superiornošću pa sve dobiva sasvim drugačije ozračje – one se ostvaruju kao dominantni i moćni likovi u djelu. U tom smislu indiferentni su Trgovac, koji je usmjeren na prodaju svojega proizvoda i rekla bih, pomalo je neosviješten u svakom drugom pogledu svoje ličnosti, Pijanac, koji je prikaz čovjeka s druge strane sreće, ispunjenja i vrline, ocrtava tek konture čovjeka kao bića, kao da upozorava na krajnost iz koje nema povratka te Ruža, koja korelira među dvama polovima, prikazujući se dominantnom koristeći se vanjštinom, no naposljetku se slama i priznaje vlastitu zabludu. Svi su likovi svojim karakteristikama na osobit način prisposobivi s onim ljudskima, što ih izdiže iz sfere fikcije, kojoj kao književni likovi pripadaju.

Literatura

1. Antološ, A. (1974). *Osnove lingvističke stilistike*. Pedagoška akademija.
2. De Saint – Exupery, A. (1981). *Mali princ*. Mladost.
3. Giraud, G. (1964). *Stilistika*, Veselin Masleša.
4. Katnić-Bakaršić, M. (2007). *Stilistika*. Ljiljan.
5. Kovačević, M., Badurina, L. (1999). *Raslojavanje jezične stvarnosti*, Izdavački centar Rijeka.
6. Molinie, G. (2002). *Stilistika*. Crveni Peristil.
7. Pranjić K. Stil i stilistika (1986). U: Škreb, Z., Stamać, A. (1986). *Uvod u književnost*. Globus.
8. Stolar, D. (2002). Sintaktostilistički pristup Marulićevoj Juditi. *Colloquia Maruliana, Radovi s Međunarodnog skupa Marko Marulić, otac hrvatske književnosti, Split*. str. 235 – 250.
9. Stolar, D., Bogović, S., Brus, S. (1996). Sintaktostilističke napomene uz prozu Slobodana Novaka. U: Zbornik radova sa znanstvenog skupa Slobodan Novak, život i djelo. Prva sušačka hrvatska gimnazija. str. 29 – 35.
10. Škiljan, D. (1980). *Pogled u lingvistiku*. Naklada Liber.
11. Škreb, Z. (2000). *Uvod u književnost*. Nakladni zavod Globus.

SYNTACTIC-STYLISTIC ASPECT OF CHARACTER CHARACTERIZATION IN THE WORK *THE LITTLE PRINCE*

Abstract

*The paper deals with the issue of syntactic-stylistic stratification of characters in *The Little Prince* by Antoine de Saint-Exupéry, with the aim of determining whether it is possible to determine which social group a certain hero represents solely by linguistic characteristics, or rather the type of discourse used. The focus of interest is also on the question of whether it is possible, by observing the syntax used, to recognize what type of character it is and whether its characteristics correspond to its descriptive name. Given that syntactic-stylistics presupposes the study of the functional-stylistic and expressive marking of stylemes, the paper will be based on syntactic analysis, expanded by insight into the character of the individual actor. *The Little Prince* (USA, 1943) follows the poetics of late modernism and is classified as a contemporary fairy tale. The characters are most often personified, and in accordance with their function, they bring certain life wisdoms and therefore require an exemplary recipient, who will recognize them and be able to translate them into the spheres of their own existence. The work is based on a group of characters whose discourse most adequately confirms the initial premise.*

Keywords: *The Little Prince, syntactic stylistics, discourse, stratification, function*